

Narracje jako źródło budowania i dekonstruowania wiedzy na lekcjach geografii

Teresa Sadoń-Osowiecka

geotso@ug.edu.pl

Uniwersytet Gdański

Narracja jako sposób rozumienia świata (Trzebiński, 2002)

- „Ludzie mają tendencję do dostrzegania historii w strumieniu otaczających ich zdarzeń” (Trzebiński)

W. Pol – obraz a opowieść („Zachodzi tu niemała trudność zgody pomiędzy samym widokiem a opisem. Opis rozwija się stopniowo w czasie — obraz uderza współcześnie i od razu w przestrzeni.”);
odwołanie do koncepcji Kanta

Odwołanie do semiotycznych koncepcji Bachtina (słowa –znaki nabierają specyficznego znaczenia w jakimś kontekście, podczas opowiadania)

Narracja - okazją do ujawnienia „świata w umyśle”

Narracje jako naturalny sposób porozumiewania się ludzi vs narracje jako narzędzie działań biznesowych (manipulacji?)

- „Storytelling to, najkrócej mówiąc, sztuka świadomego budowania relacji, poprzez oddziaływanie na wyobraźnię i emocje słuchacza za pomocą opowieści „z życia wziętych” i metafor. Jest najskuteczniejszym narzędziem komunikacji człowieka od 100 tysięcy lat, w przywództwie i zarządzaniu stosowanym od kilku tysięcy lat, w content marketingu już od ponad 120 lat. W światowym biznesie storytellingowa hossa trwa od ponad 40 lat, wśród najbardziej rozpoznawalnych marek, takich jak: IBM, Apple, Coca-Cola, Honda, Marriott, Xerox, czy John Deere. W polskim ta hossa właśnie się zaczyna i storytellingowe narzędzia zaczynają wykorzystywać m.in. Tymbark, Żywiec, Wedel, VOX, IMS, TEB Akademia, ABC Czepczyński, Złoto Orła, Passio i coraz więcej firm z branży HORECA..” (Monika Górka) <https://sprawnymarketing.pl/zasady-storytelling/>

Istota narracji („storytelling”) w ujęciu psychologii poznania

Konstruowanie i rekonstruowanie wiedzy:

„Mowa prowadzi do procesów umysłowych wyższego rzędu (zdolność planowania, oceniania, zapamiętywania i rozumowania); procesy te kształtowane są kulturowo, w interakcjach. (...)”

„Język nie tylko odzwierciedla pojęcia wykształcone na poziomie niewerbalnym, ale porządkuje i kieruje procesami myślenia oraz formowania się pojęć” (D. Wood, 2006)

Znaczenie narracji (opowiadania historii) dla rozwoju poznawczego człowieka

Porozumiewanie się za pomocą słów (symboli) jako typowo ludzka cecha

Wpływ mowy (używanie słów), zastępującej konkretne przedmioty, na rozwój myślenia (Wygotsky), porozumiewania się i relacje społeczne

Poznanie i rozumienie innych punktów widzenia – głosów (polifoniczność wg Bachtina)

Narracje jako naturalny kontekst edukacji

- Elastyczność wiedzy: „Im bardziej nauczanie współgra z syntaktyką i wewnętrzną logiką narracji, im bardziej przypomina konstruowanie historii i refleksji nad ich treścią, tym łatwiej dochodzi do mentalnego oswojenia wiedzy szkolnej przez ucznia i wykorzystywania jej poza murami szkoły”
- Przechodzenie od wiedzy potocznej do pojęć naukowych: „Duży udział narracji w nauczaniu szkolnym będzie przeciwdziałał scholastyzacji wiedzy, czyniąc ją bardziej osobistą oraz intensyfikując interakcje między znaczeniami naturalnymi i naukowymi”

(Klus-Stańska, 2002)

Narracyjna przestrzeń

- „Tekst jest przestrzenny (czyli ma cechę przestrzenności, mieści się w realnej przestrzeni (...)), a przestrzeń jest tekstem (czyli przestrzeń jako taką można pojmować jako komunikat” (Toporow, 2003)

„Geograficzność” współczesnej literatury jako narracji o przestrzeniach, miejscach (wg Tuana), nie-miejscach (wg Auge) – np. Tokarczuk

Narracje w klasie

- Narracje nauczycielskie
- Narracje literackie (także literatura faktu – wspomnienia, reportaże, itp.)
- Narracje uczniowskie:
 - na temat własnych przeżyć i refleksji nad nimi
 - narracje ilustrowane (historie obrazkowe tworzone przez uczniów, mapy myśli, zdarzeń)
 - narracje uczniowskie inspirowane tekstem, obrazem, mapą, inną narracją...

Tradycja narracji w edukacji geograficznej

- W. Pol, W. Nałkowski, S. Pawłowski, S. Batorowicz, Czekańska, A. Dylikowa
- M. Pulinowa (Człowiek bliżej Ziemi) – przykłady użycia narracji w edukacji geograficznej:
- J. Angiel „Straszne przygody kropelki wody” ...
- A. Hibszer „Wyobraź sobie, że jesteś malarzem...”
- E. Szkurłat „Opowiedz o miejscach dobrych i złych...”

Narracje na lekcjach geografii

- Np. dotyczące procesów geologicznych, geomorfologicznych, hydrograficznych, klimatycznych
- Dotyczące przemian społecznych, gospodarczych, politycznych, kulturowych
- Dotyczące tworzenia krajobrazu kulturowego

Narracje „obrazkowe” po wysłuchaniu narracji
„Stawanie się kamienia” (warsztaty prowadzone
przez prof. I. Piotrowską)

Podsumowanie

- Narracje odwołujące się do osobistego doświadczenia, wykorzystujące wiedzę potoczną, mają znaczenie dla rozwoju poznawczego, emocjonalnego i moralnego człowieka
- W naturalny sposób budują wiedzę naukową; „oswajają” ją, czyniąc ją „ludzką” i dostępną
- Pozwalają rozumieć złożoność świata